

Wrzesień w ogrodzie

Na wrzesień przypada koniec lata i początek jesieni. Jest to okres wzmożonych prac w ogrodzie. Na ten miesiąc przypada okres największych zbiorów warzyw i owoców, jest to też najlepsza pora na sadzenie i rozmnażanie roślin, do tego dochodzą zabiegi pielęgnacyjne i porządkowe oraz prace związane z przygotowaniem ogrodu do zimy. Około 23 września nastąpi jesienne zrównanie dnia z nocą i ten właśnie dzień przyjęliśmy uważać za pierwszy dzień jesieni. Choć wrzesień w ogrodzie jest jeszcze słoneczny i ciepły, promienie słońca już nie dostarczają tyle ciepła, co w sierpniu. Musimy się liczyć z chłodnymi nocami i możliwością wystąpienia pod koniec miesiąca porannych przymrozków. Jakie prace ogrodnicze we wrześniu są najważniejsze:

Wrzesień w sadzie

- **Wrzesień w ogrodzie owocowym** jest obfitym miesiącem, gdyż możemy rozpocząć zbiory jesiennych jabłek i gruszek. Właściwy termin zbioru owoców przypada na 1 do 2 tygodni przed osiągnięciem dojrzałości. Aby nie przegapić tego momentu, warto obserwować sad i rozpocząć zbieranie, gdy pierwsze owoce samodzielnie zaczną spadać z drzew. Najpierw zbieramy największe owoce, a po około tygodniu pozostałe.
- Zbieramy również średnio późne i późne odmiany śliwek, wczesne odmiany winorośli z uprawy gruntowej, jeżyny, oraz powtarzające odmiany truskawek i malin. W tym miesiącu swoje owoce wydaje również orzech włoski i leszczyna pospolita. Orzechy włoskie zbieramy dopiero po opadnięciu z drzewa, natomiast orzechy laskowe - gdy są w pełni dojrzałe i wypadają z okryw. Po zbiorze orzechy laskowe dosuszamy przez 2-3 tygodnie.
- Jeżeli mamy dużą ilość owoców (jabłek czy gruszek) i planujemy ich dłuższe przechowywanie, warto przygotować odpowiednio pomieszczenie, w którym będziemy prowadzić przechowywanie owoców. Na 3 tygodnie przed terminem składowania pomieszczenie do przechowywania owoców, np. piwnicę, trzeba wybielić. Warto również opryskać pomieszczenia środkiem grzybobójczym, stosując np. Miedzian 50 WP, dzięki czemu unikniemy niszczenia owoców przez choroby grzybowe.
- Zbliża się też czas na jesienne sadzenie drzew i krzewów owocowych. Zanim przystąpimy do tej czynności, konieczne jest wcześniejsze przygotowanie gleby pod sad i jagodnik. Na obszarze gdzie planujemy posadzenie drzewek i krzewów owocowych powinniśmy wykonać następujące czynności:
 - usunięcie chwastów, a w szczególności chwastów wieloletnich głęboko korzeniących się,
 - użyznianie gleby. Po usunięciu chwastów należy zastosować nawożenie fosforem, potasem i azotem. W razie braku odpowiedniego doświadczenia w ustaleniu dawek tych nawozów, to najprościej będzie zastosować nawóz wieloskładnikowy zawierający zbilansowane ilości poszczególnych składników. Po wysianiu nawozów powinniśmy rozrzuć torf, najlepiej torf

odkwaszony, a następnie przekopać go razem z glebą, co na za zadanie odpowiednie spulchnienie ziemi i wzbogacenie w próchnicę.

- jeżeli mamy na to czas możemy wysiać jeszcze przed sadzeniem nawozy zielone, które dodatkowo wzbogacą naszą glebę.

- Opadłe z naszych drzew owoce i liście z widocznymi objawami porażenia chorobowego należy zebrać, a następnie głęboko zakopać lub spalić. W ten sposób ograniczamy źródło rozprzestrzeniania się infekcji na lata następne.

Wrzesień w ogrodzie warzywnym

- **Wrzesień w ogrodzie warzywnym** to także okres zbiorów, podobnie jak w sadzie. W tym miesiącu należy zakończyć zbiory warzyw ciepłolubnych, takich jak ogórki (i inne dyniowate), papryka i pomidory. Dlaczego? Otóż we wrześniu w każdej chwili mogą wystąpić przymrozki, a nawet minimalne spadki temperatury poniżej 0°C będą zabójcze dla tych roślin. Pomidory należy zebrać wszystkie i nie w pełni dojrzałe ułożyć w pomieszczeniach, gdzie temperatura utrzymuje się w na poziomie 10°C. Można też wyrwać całe krzaczki i powiesić w suchym i chłodnym miejscu, gdzie powoli dojrzeją.
- Zbieramy bób i fasolę na suche ziarno (fasolę na suche nasiona wrywamy gdy już liście żółkną i zaczynają opadać, zaś strąki są kremowe lub żółtawe i podeschnięte), oraz cebulę na zimowe przechowanie.
- Rozpoczynamy również zbiory warzyw korzeniowych takich jak buraki, marchew, pietruszka i seler.
- Można jeszcze zbierać niektóre rośliny przyprawowe, takie jak lubczyk ogrodowy i cząber.
- Po zakończeniu zbiorów resztki roślin, które były porażone przez choroby, należy usunąć i spalić. Resztki roślin zdrowych warto przeznaczyć na kompost.
- W pierwszej połowie miesiąca należy ogłowić kapustę brukselską. Zabieg ten przeprowadzamy, gdy na całej roślinie są już zawiązane główki. Dzięki ogławianiu, główki brukselki dojrzewają bardziej równomiernie, co ułatwia ich zbiór.
- W drugiej połowie września możemy posadzić cebulę dymkę na wczesny zbiór. W tym terminie sadzimy ją głębiej i gęściej niż w terminie wiosennym.
- Kto uprawia rabarbar ogrodowy, może tę roślinę właśnie teraz rozmnożyć. Mateczne rośliny wykopujemy, a karpy dzielimy ostrym szpadlem na kilka mniejszych części. Każda powstała w ten sposób sadzonka powinna mieć 1-2 dobrze wykształcone korzenie i pączki. Gdy rany po cięciu obeschną (co trwa od 2 do 3 godzin), sadzonki wysadzamy w dolki zaprawione kompostem lub dobrze rozłożonym obornikiem.
- Pod koniec miesiąca warto przekopać glebę w ogrodzie warzywnym. Jest to szczególnie ważne na glebach ciężkich, ponieważ ziemia pozostawiona na zimę w tzw. ostrej skibie (po przekopaniu nie grabimy i nie wyrównujemy) pod wpływem mrozu nabiera lepszej struktury i staje się lepiej przepuszczalna dla wody. Przy okazji część szkodników, wydobyta na powierzchnię w czasie przekopywania, zginie zimą podczas mrozów.
- Jeśli wrzesień jest suchy i słoneczny, uprawy należy nadal regularnie podlewać. Dostateczna ilość wody w glebie pozwoli jeszcze na dorastanie korzeni późnych odmian marchwi, buraków z siewu lipcowego, skorzonery, rzodkwi, rzodkiewki. Poprawią się też warunki wzrostu warzyw

kapustnych, które wymagają dużo wody, szczególnie w czasie wiązania i dorastania główek czy róż.

- Na użytek zimowy warto wysiać w domu do większych doniczek pietruszkę i seler. Warzywa te doskonale dojrzeją na parapecie okiennym.

Wrzesień w ogrodzie ozdobnym

- **Wrzesień w ogrodzie ozdobnym** to czas, w którym możemy cieszyć się z ostatnich kwiatów lata. Do roślin wspaniale kwitnących we wrześniu zalicza się m. in. jeżówka purpurowa. Aby przedłużyć jej kwitnienie, warto usuwać przekwitłe kwiatostany.
- Systematycznie usuwamy z pędów więdnięte kwiaty róż powtarzających kwitnienie. Dzięki temu zabiegowi krzewy te również będą dłużej kwitły. Jeżeli natomiast uprawiamy róże ogrodowe nie powtarzające kwitnienia, możemy przyciąć ich pędy i przygotować sadzonki pędowe.
- Na rabatach motyczymy podłoże i usuwamy chwasty aby uniemożliwić im rozsianie nasion. Dzięki temu nie powinny pojawić się zbyt licznie przyszłej wiosny.
- Powoli możemy rozpocząć sadzenie drzew i krzewów ozdobnych oraz sadzenie roślin cebulowych. Aby cebulki zabezpieczyć przed atakami chorób grzybowych warto je przed sadzeniem zaprawić mocząc w roztworze preparatu grzybobójczego do zaprawiania cebul.
- Na rabatach wśród roślin cebulowych warto posadzić czosnek niedźwiedzi. Ozdobę stanowi wprowadzie niewielką ale jego czosnkowy zapach odstrasza niektóre szkodniki roślin, ZAŚ wiosną liście czosnku niedźwiedziego będzie można wykorzystać do sałatek.
- Sadzimy wrzosa, które jesienią pięknie kwitną. Najlepsze do założenia wrzosowej rabaty są stanowiska słoneczne z lekką i przepuszczalną, próchniczną glebą o pH 3,5 do 5,0. Podczas sadzenia młode wrzosa warto zaszczerpić specjalną mikoryzą dla roślin wrzosowatych. Dzięki temu rośliny na wrzosowisku znacznie łatwiej się przyjmą, a w przyszłości będą lepiej tolerować niedogodne warunki glebowe i okresy suszy.
- Początek września to ostatni moment aby wysadzić na rabaty rośliny dwuletnie, takie jak bratki czy stokrotki. Wówczas pięknie zakwitną na wiosnę.
- Możemy przystąpić do przesadzania bylin. Przy tej czynności warto przeprowadzić podział bylin celem ich rozmnożenia i odmłodzenia. Dzięki temu w następnym roku będą one dobrze rosły i obficie kwitły (w zależności od tempa wzrostu roślin, należy je dzielić co 2-5 lat). Każdy fragment podzielonej rośliny powinien zawierać po kilka zdrowych pędów i własny system korzeniowy. Przed sadzeniem rany powstałe po dzieleniu warto posypać odpowiednim fungicydem.
- Na początku **września w ogrodzie** wykopuje się lilie, które rosły kilka lat na tym samym miejscu. Po oddzieleniu cebul sadi się je od razu na nowym miejscu lub przechowuje do wiosennego sadzenia w lodówce (temperatura 2-4°C) przesypane torfem i zapakowane w foliowe torebki.
- Nieco później (koniec miesiąca) wykopujemy z rabat bulwy mieczyków. Po oczyszczeniu oddzielamy małe bulwki przybyszowe od matecznych i suszymy wszystkie razem. Możemy je przechowywać w chłodnych miejscach w piwnicy.

- Po zaschnięciu wykopujemy również bulwy begonii bulwiastej. Bulwy należy oczyścić i obsypać ich górną stronę fungicydem. Następnie umieszczamy je w skrzynce z suchym piaskiem lub torfem. Przez zimę przechowujemy w suchym i chłodnym pomieszczeniu.
- We wrześniu sadzimy cebulowe kwiaty wiosenne: krokusy, narcyzy, żonkile, tulipany, hiacynty.
- W suche i słoneczne dni zbieramy nasiona roślin jednorocznych. Większość nasion możemy pakować w papierowe torebki i pozostawić w suchym miejscu aż do wiosny. Niektóre gatunki, jak np. czarnuszkę, chaber bławatek, maczek kalifornijski, nagietek lekarski, czy ostróżkę, można wysiać już we wrześniu - rośliny uzyskane z siewu jesiennego wcześniej rozpoczną wzrost i kwitnienie w następnym roku.
- We wrześniu w ogrodzie pojawiają się pierwsze opadające z drzew liście, które należy grabić i kompostować. Kompost z opadłych liści wzbogaci w materię organiczną i składniki pokarmowe nasze uprawy na wiosnę.

Trawnik we wrześniu

- **Trawnik we wrześniu** kosimy regularnie, najlepiej raz w tygodniu. Wrzesień jest jeszcze miesiącem intensywnego wzrostu traw.
- Przy słonecznej pogodzie możemy nanieść na trawnik cienką warstwę kompostu. Kompost наносimy bardzo cienką warstwą za pomocą miotły z brzoźowych gałązek.
- W wypadku suchego września nie zapominamy o nawadnianiu trawnika.